

## **2. EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEK A JORDES+ TÉRSÉGBEN A TURIZMUS TERÜLETÉN**

### **2.1. Bevezetés**

A határ menti települések között a történelmi, kulturális hagyományokra, közlekedés-földrajzi helyzetre építve a térség idegenforgalmában gyümölcsöző együttműködés alakítható ki. A kaputáj tradicionális közlekedési kapcsolatai a hajdani Borostyán útig, a Dunai víziútig, a vasútvonalakig és legújabban az M1-es autópályáig vezethetők vissza.

Az említett tények törvényszerűen vezettek a regionális szerveződések kiteljesedéséhez. 1985. december 1-jén jött létre a Magyar–Osztrák Területrendezési és Tervezési Együttműködés. A szervezet célja a határ menti területrendezési és tervezési intézkedések összehangolása. A bizottságok munkáját kancellári és miniszteri szinten koordinálják. A szervezet fontos szerepet játszik az INTERREG II. Phare CBC és ZOR segélyprogramok előkészítésében. A turisztikai fejlesztésekkel kapcsolatos kooperáció elsősorban a falufelújításra, termálvíz-hasznosításra, kerékpárutak tervezésére terjed ki. Ausztria EU tagságával a térség direkt módon juthat hozzá az uniós tagságot elősegítő információkhoz.

Az egyéb programok mellett a turizmus szempontjából a marketing, a dunai vízi és kerékpárút, a geotermikus energiahasznosítás jelent további perspektívát.

Az Alpok–Adria Munkaközösség megalakulását követően 1992 novemberében, Sopron és Győr részvételével kiegészülve, megalakult a nyugati megyék és Burgenland alkotta Regionális Tanács. Az együttműködés legfőbb célja a területfejlesztés, közlekedés, telekommunikáció, energiaellátás, környezetvédelem, tudomány és kultúra, gazdaság, egészségügy és sport, katasztrófa-elhárítás problémáinak, kérdéseinek informatív, szakszerű kezelése.

A regionális kapcsolatok bővítésében a megyei kereskedelmi és iparkamara is meglátta a lehetőséget, hiszen együttműködési megállapodást írtak alá a burgenlandi és a karintiai kereskedelmi kamarákkal. Rendszeresen szerveznek tájékoztató előadásokat az osztrák gazdaság helyzetéről, a két ország kereskedelmi forgalmának alakulásáról, a magyar vállalkozások jogi lehetőségeiről.

Az osztrák-magyar határtérség Interreg 2. programjában a nyugat-magyarországi megyék Burgenland és Bécs tartományok érdekeltek. Az EURÉGIÓ West/Nyugat PANNONIA egy

szabad akaratból létrejött érdekközösség Burgenland tartomány, illetve a három nyugat-magyarországi megye (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék) területén. Az együttműködés az egyenjogúság alapelvein nyugszik és a Határmenti Regionális Tanács eddigi eredményeire épül. A kooperáció célja, összefüggésben a területfejlesztéssel a gazdaságra, idegenforgalomra, kultúrára, környezetvédelemre, közbiztonságra, a humanitárius területekre és a képzésre kiterjedő fejlesztési tevékenység.

A Kommunálfórum a Nyugati Kapu kistérség közreműködésével határokon átnyúló együttműködések támogat.

A határmenti együttműködések terén lehetőségként már megfogalmazódott Bécs-Ljubljana, Bécs-Graz, illetve Bécs-Zágráb közlekedési útvonalak Nyugat-Dunántúlon, így Győr-Moson-Sopron megyén történő átvezetése is.

Az 1998-ban aláírt Osztrák-Magyar Ingázó Egyezmény alapján Győr-Moson-Sopron megyéből naponta több százan járnak át Burgenlandba dolgozni.

Turizmus-specifikus kooperációt jelent a Burgenland és a Fertő térség kínálatára vonatkozó Fertő-tó Kártya indítása, illetve a határ két oldalán fokozatosan megvalósuló közös marketingtevékenység.

A szlovák-magyar viszonylatban lassú elmozdulás figyelhető meg, amely a szlovák fél területi intézményrendszerében történő elhúzódó reformnak tulajdonítható. Az együttműködés eddig eseti pályázati koordinációra terjedt ki.

Az eddigiekből kitűnik, hogy az európai szintű együttműködések keretében az idegenforgalom kérdése még nem meghatározó, pedig e téren legalább annyi tanulnivalónk lenne Ausztriától, mint a környezetvédelem, ipar, vagy mezőgazdaság terén. Másrészről érzékelhető a térségi szerveződések gyarapodása, amihez azonban nem párosul kellő számú alulról jövő, gyakorlati jellegű kezdeményezés.

A határ menti kapcsolatok fejlesztéséhez Közép-Kelet Európa első számú tőkebefektetési térségében kedvező feltételek alakultak ki. A régió magyar oldala a megfelelő vonzerők kiépítését követően idegenforgalmi szempontból megerősödve euroregionális szinten is egyfajta kaputáj szerepet tölthet be. Mindez erősíti a térség belföldi idegenforgalmi régióban elfoglalt pozícióját. Az együttműködés gyakorlását, figyelemmel a piaci igények, követelmények alakulására a helyi termékfejlesztést követően fokozatosan lehet elindítani. Jelentős eltérések mutatkoznak egyelőre a szolgáltatások színvonala és a termékkínálat terén. Az euroregionális tudat kialakulásához csak lépésről lépésre, a régiós identitás megszerzését

követően, megfelelő kínálat birtokában lehet eljutni. A kooperáció mellett jók az alapadottságok a határ menti piacok hatékonyabb kihasználására is.

## **2.2. A turizmus területén érintett legfontosabb szereplők**

### **2.2.1. Központi kormányzati hatáskörrel rendelkező szereplők**

#### **2.2.1.1. Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, Magyar Turizmus Rt.**

A turizmus térségi szervezeti rendszere a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium. A Gazdasági Minisztérium marketing szervezete a Magyar Turizmus Rt., amely a Tourinform Irodák működésének részbeni támogatását, és a nemzeti marketing feladatait látja el.

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium turisztikai államtitkársága a Széchenyi Terv pályázati rendszerén keresztül támogatja a turisztikai vállalkozókat, önkormányzatokat, nonprofit szervezeteket. A minisztérium középtávú, országos turizmusfejlesztési stratégiája várhatóan 2004-ben készül el.

A Magyar Turizmus Rt. a Tourinform Irodák működéséhez is hozzájárul, ez évi támogatásuk mértéke a munkaanyag összeállításának időpontjában nem ismert.

A hazai finanszírozású, Széchenyi Tervre benyújtható központi turisztikai pályázatok 2004. évi kerete 650 millió Ft. A pályázati témák: szálláshelyfejlesztés, HACCP rendszer bevezetésével kapcsolatos fejlesztések, gyógyfürdők vízforgató berendezései, szálláshelyek akadálymentesítése.

A minisztérium, mint csúcsszerv irányításával, átfogó szerkezeti átalakítás, racionalizálás előtt áll. Az átalakítás eredményeként új egységes dunántúli megjelenésre és az ezt irányító marketing szervezetek összevont munkájára lehet számítani. Az átalakításban az országos marketingért felelős Magyar Turizmus Rt. is közreműködik.

#### **2.2.1.2. Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal**

A régiós szintű EU-s pályázatok kiírását a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal Regionális Fejlesztési Operatív Program Irányító Hatósága végzi és bírálja el. A Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal Regionális Fejlesztési Operatív Program Irányító Hatósága az EU-csatlakozással összefüggésben a Nemzeti Fejlesztési Terv keretén belül pályázati úton támogatja a vállalkozók és az önkormányzatok turisztikai fejlesztéseit. 2004-ben szálláshelyfejlesztésre és vonzerőfejlesztésre lehet pályázatot beadni, a pályázati keret 6,5

milliárd Ft. A Strukturális Alapok elnyerésére szánt pályázatok támogatására az állam 2284 millió eurót, az Unió 4832 millió eurót biztosít. Az elbírálásnál előnyt élveznek a fejletlen térségek, de a megyei települések is eredményesen pályázhatnak magasabb önrész vállalása mellett. (Elmaradott térségek a Belügyminisztériumhoz pályázatot nyújthatnak be az önrész 70-80 %-ára, fejlett térségek az önrész 60 %-ára).

### **2.2.2. Regionális hatáskörrel bíró szereplők**

#### **2.2.2.1. Nyugat-dunántúli Regionális Idegenforgalmi Bizottság (RIB), és a Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság (RMI).**

A területfejlesztési törekvésekkel összhangban az 1007/1998.(I.23.) számú kormányhatározat alapján 1998-ban került sor az idegenforgalmi régiók és a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, mint döntéshozó testületek létrehozására (későbbiekben RIB). A RIB tehát a kormány által létrehozott társadalmi testület, amelyet a gazdasági miniszter saját jogköréből döntési kompetenciákkal is felruházott. Győr-Moson-Sopron megye Vas és Zala megyével egyetemben a Nyugat-Dunántúli Idegenforgalmi régió része lett.

A Magyar Turizmus Rt. aktuális stratégiája szerint 2004-től a három dunántúli régió összeolvasztására, centralizációjára kerül sor. Az Utazás 2004 kiállításon a fentiek értelmében tehát már egy közös standon jelenik meg a Dunántúl eddig különálló három régiója. Az elképzelések alapján ez a nagyságrend külföldi piacokon eredményesebben értékesíthető. Az intézkedés következtében a RIB 200 millió Ft- os pályázati keretét a GKM 2004-ben várhatóan 0 Ft-ra csökkenti. A RIB, mint szervezet azonban formálisan fennmarad.

A Magyar Turizmus Rt. 2000. január óta működteti a Nyugat-Dunántúli RIB munkaszervezetét a Regionális Marketing Igazgatóságot. Az igazgatóságot a régiós szintű marketingfeladatok elvégzésére hozták létre. Az aktuális elképzelések szerint a soproni székhelyű Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság feladata a jövőben az agárdi, és a pécsi RMI-kkel egyeztetve az egységes dunántúli marketingtevékenység kialakítása.

A Regionális Idegenforgalmi Bizottság alakulásától kezdve 2004-ig minden évben pályázatot írt ki a marketing fejlesztésére. Ez jó lehetőséget nyújtott a Tourinform Irodák forrásszerzéséhez. A RIB-ek pályázati alapja elsősorban a marketingtevékenység támogatására volt alkalmas, 2004-től ez a fajta pályázati forrás megszűnik. A Magyar Turizmus Rt 2004-ben az RMI tevékenységét 25 millió Ft- tal támogatja, ami 37,5 %-os

csökkentést jelent 2003-hoz képest. Az összeg a Nyugat-Dunántúl összevont marketingjére fordítható.

#### **2.2.2.2. Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács; Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség**

A Területfejlesztési Célelőirányzat regionális részének elosztásáért a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács a felelős. A források egy része turizmusfejlesztésre is fordítható. A tanács operatív szervezete a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség. A titkársági feladatok mellett a Strukturális Alapokra benyújtott pályázatok összeállításában a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség, mint konzultációs partner közreműködik. Szervezi a gazdasági klaszterek létrejöttét, így a Pannon Termál Klasztert is.

A Pannon Termál Klaszter a régió gyógyfürdőinek érdekvédelmi szervezete, melyben a megyei bázisok is képviseltetik magukat. A klaszter a fürdők egységes szempontok alapján történő piacra vitelét segíti a marketing eszközeivel. A szervezet munkájához European Health Area projekt keretében a Magyar Turizmus Rt., Burgenland és Stájerország is csatlakozott.

A Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség, mint konzultációs partner végzi a jövőben az EU-s idegenforgalmi típusú pályázatokban való közreműködést. 2004- től szálláshely- és infrastruktúra-fejlesztés témakörben 160 millió Ft keretösszegre, vonzerőfejlesztés témakörben 320 millió Ft keretösszegre lehet pályázatot benyújtani.

#### **2.2.3. *Győr-Moson-Sopron megye területére koncentráló szereplők***

##### **2.2.3.1. Megyei Idegenforgalmi Egyeztető Fórum (MIDEF)**

A megye idegenforgalmáért felelős Megyei Idegenforgalmi Igazgatóság megszűnésével jelenleg a Megyei Idegenforgalmi Egyeztető Fórum képviseli a turizmust közép szinten. A szervezet tagjai között találhatók a városi önkormányzatok, a megyei önkormányzat, a megyei kereskedelmi és iparkamara, továbbá szó van a kistérségek meghívásáról is a MIDEF tagjai közé.

A megyei önkormányzatnál egy fő idegenforgalmi referens végzi a szakmai koordinációval járó feladatokat. 2002-ig elkészült a Győr-Moson-Sopron megyei turizmusfejlesztési

koncepció és program (koncepció), a megvalósítással párhuzamosan a MIDEF működése is javulást mutatott. Várhatóan azonban 2004 első félévében kerül sor a megyei programajánló frissítésére, logo készítésére, illetőleg a megyei marketingfeladatok megvalósítására.

Megyei szinten egyelőre eseti összejövetelekre szorítkozik a turizmus szervezeti rendszerének működése. A termékfejlesztés fellendülő időszakában egyre növekvő igény mutatkozik a térségi koordináció folyamatos ellátására. A regionális és megyei szintű, idegenforgalmi vonzatú területfejlesztési források mértéke csökkenő tendenciát mutat.

A Tourinform Irodák a Magyar Turizmus Rt. települési - bizonyos esetekben pl. Győr-Moson-Sopron - megyei szintű szervezetei. Működésüket döntően az önkormányzatok finanszírozzák, optimális esetben alapítványi üzemeltetéssel. Régiós és megyei szinten megoldásra vár a Tourinform Irodákkal való információcsere, study tourok szervezése, a kiemelt rendezvények szponzorálása, sajtóhirdetések, regionális programajánló és szállaskatalógus készítése, szakmai vásárokon való részvétele. A feladatokat régióként csökkentett forrásból és három korábbi dunántúli régió együttműködésével kell megvalósítani.

A turizmus megyei szintű fejlődésének kulcsszereplői a civil szerveződések, egyesületek és az egyéb speciális kínálatot összefogó intézmények. Tevékenységüket meghatározzák az önkormányzati források, valamint vállalkozói kapcsolataik működtetésének hatékonysága, ugyanis a pályázati lehetőségek korlátozottak. A Területfejlesztési Célelőirányzat megyei decentralizált része 2003-ban mindössze 50 millió Ft nagyságrendű volt, 2004-re ez a célforrás is megszűnik. A Regionális Területfejlesztési Tanács pályázati keretéből csak a hátrányos térségek részesültek támogatásban.

Az általános fejlesztések, zászlóshajó projektek megalapozzák a hármaskör menti kooperációkra tett javaslatokkal. A koncepcióban megfogalmazott elképzelések a térségi hálózatokra épülő határmenti együttműködések révén teljesedhetnek ki. A JORDES+ program megvalósítása vélhetően hozzá járul a turizmus ágazati szereplőinek aktivizálásához, és ezen keresztül a megfogalmazott települési, térségi igények kiteljesedéséhez. A megyei turizmusfejlesztési koncepció állítása szerint a határ menti kapcsolatok mindig is meghatározó elemei voltak a megyefejlesztésnek. Mindenképpen előrelépést jelent tehát a turizmusra is koncentráló hármaskör menti régió kialakítása Szlovákiával közösen. Ehhez azonban aktivizálni és működtetni kell a kialakulóban lévő hálózati kapcsolatokat.

#### **2.2.4. Lokális (helyi/térségi) szereplők**

##### **2.2.4.1. Kistérségek**

A megyében 15 kistérség működik, melyek turizmushoz való viszonya jelentős eltéréseket mutat. Az egyes kistérségek azonban kulcsszereplői lehetnek a belőlük felépülő Szigetköz, Sokoró, Fertő-Hanság, Rábaköz, mint a megyei tájegységek márkáépítésének, pozicionálásának. A társulások generálói a térségük turizmusát előnyösen befolyásoló fejlesztéseknek. Alulról és önkéntesen szerveződtek, ami szakmai kompetenciát és bázist jelent számukra.

A kistérségek költségvetése a szervezeti feladatok ellátásához elegendő, turizmus marketingre kevés esetben van, termékfejlesztésre pedig egyáltalán nincs fedezet. A szervezett kistérségi idegenforgalmi marketing ellátása nem megoldott. A kistérségek felismerték a turizmusban rejlő lehetőségeket, a részben rendelkezésre álló programjaik megvalósítása forrás hiányában esetleges.

A kistérségek a megyei turizmusfejlesztési koncepcióban nem tüntettek fel regionális szervezetet, mint együttműködési partnert. A fentiekből következik, hogy a határ menti együttműködést megalapozó helyi, térségi hálózatok nem tekinthetők általánosnak. A munkában ezért egy-egy kimagasló aktivitású, húzó szervezet tevékenységére lehet egyelőre támaszkodni. A kistérségek adekvát összekötői lehetnek a térbeli kooperációt igénylő fejlesztéseknek a kerékpáros, víziturizmus, tematikus projektek, kultúra, ökoturizmus, gyógyturizmus, mint kiemelt programok terén.

##### **2.2.4.2. Kistérségi szint Győr hatókörzetében**

A Győrt határoló kistérségek képviselői egyöntetűen kifejtették a határ menti kooperációt megalapozó térségi együttműködési szándékukat.

A Rábatorok Térségfejlesztési Társulás menedzsere interjújában elmondta, hogy mivel kistérségük Győr agglomerációs körzetéhez tartozik, úgy véli, számtalan olyan közös kapcsolódási pontot lehet találni, amelynek eredményeként annak gazdasági hatása a térségben számottevő lehet.

A kistérség idegenforgalmi fejlesztési koncepciója kiemelten kezeli a Győrrel való kapcsolatok kiépítését. A megjelölt főbb fejlesztési irányok a korridorturizmus, víziturizmus, kerékpáros turizmus, falusi turizmus, sportturizmus és a zenei turizmus.

A Pannonhalma–Sokoró Térségfejlesztési Önkormányzati Társulás térségmenedzsere interjújában kiemelte, hogy az együttműködés fejlesztésére Győrrel folyamatos igény van. Ezeket hatékonyabbá lehetne tenni kölcsönös és rendszeres megbeszélések, tájékoztatások keretében.

A Bakonyér kistérség vidékfejlesztési stratégiája a gyalogos, kerékpáros, lovas természetjárást, a víziturizmust, és a falusi turizmust tekinti kiemelt fejlesztési területnek. A kistérség menedzsere fontosnak tartja az együttműködést Győrrel, melyre példa lehet a Győr–Gönyű kikötő projekt.

A szigetközi önkormányzatokat tömörítő szövetség vezetője interjújában elmondta, hogy együttműködés van Győrrel a kerékpárutak továbbfejlesztése és a vízi útvonalak, továbbá pihenőhelyek kialakítása terén. (Phare kisprojekt). A hatékonyabb együttműködéshez célirányos együttműködési megállapodások keretében való együttműködés továbbfejlesztését javasolta pl. a szűnyogirtás esetében.

A kistérség területfejlesztési koncepciója az ökoturizmust, vízi-, kerékpáros-, lovas- és a falusi turizmust tekinti kiemelt ágazatnak. A koncepció feladatként jelöli meg a szálláshelybővítést, kikötőfejlesztést és a kooperációt a Csallóközzel.

A kistérségek helyzetét a szerveződő Győri Agglomerációs Kistérség példáján kívánjuk bemutatni. A települések turizmushoz való viszonyát, az ágazat általános fejlettségi szintjét 32 önkormányzatnak kiküldött külön kérdőív mérte fel. A visszaérkezett 20 kérdőív lefedi a várost határoló korábban már elemzett kistérségeket. A turizmus gazdasági szerepe 15 település esetében jelentéktelen, így idegenforgalmi adóbevétel sem jelentkezik náluk, a megállapítás egybevág a koncepció meghatározásával.

Kivételt képez a Sokoró térségből Pannonhalma, a világörökség részét képező kiemelt vonzerővel. A Szigetköz területéről, a határ menti fekvésű Vének, Kisbajcs, Vámosszabadi esetében a turizmus meghatározó jelentőségű, de idegenforgalmi adót ez idáig nem vetettek ki. A Rábcatorok településeinél (Enese, Rábapatona, Kunsziget) a turizmus fontos kiegészítő tevékenységnek tekinthető.

A települések 80%-ánál szerepel a testületi üléseken a turizmus ügye. A vonzáskörzet területén általános gondot jelent a köztisztaság hiánya, mely gátolja a turizmus térnyerését. A forgalmasabb tranzit utak mentén (Abda, Öttevény, Écs, Tét, Győrújfalú, Kisbajcs) problémát jelent a tranzitforgalom magas aránya és a parkolás megoldatlansága. A települések 80%-a gazdasági hasznót, kiegészítő jövedelmet és a település arculatának, a lakosság szemléletének

javulását reméli a turizmus fejlődésétől. Az alpinfrastruktúra fejlesztése (gáz, szennyvíz, telefon) a települések 80%-ánál megoldott. Speciális infrastruktúráként a szigetközi önkormányzatok említették a kerékpárút meglétét. A települések 80%-ánál tapasztalható az idegenforgalmi intézkedések között a parkosítás, szemétgyűjtők, illetve hirdetőtáblák elhelyezése. Felpécen, és Nagybajcsan az önkormányzatok idegenforgalmi rendezvényekből származó nettó bevételei egyenként nem érik el az 500 000 Ft-ot.

Alátámasztja a határ menti kapcsolatok szükségességét, hogy az önkormányzati intézkedések között a koordináció, a szervezés, és tanácsadás igénye a települések 90%-ánál szerepelt. A kérdőívet visszaküldő önkormányzatok 50%-a igényli a közös idegenforgalmi koncepciók készítését, ami az együttműködési szándék kinyilvánítására utal. Információs irodával, kellő szakmai szervezeti struktúrával, a polgármesteri hivatalok Pannonhalma kivételével nem rendelkeznek.

A kérdőív egyöntetű képet adott arról, hogy az önkormányzatok többsége ugyan felismerte a turizmusban rejlő lehetőségeket – ez vonatkozik a határ menti kooperációkra is – azonban a turizmus a hatókörzet területén még csak bontogatja szárnyait. A kistérségi együttműködések megalapozásához, az önkormányzatoknak első lépésben jelentős szervezeti átalakítást, és szolgáltatásfejlesztést kell végrehajtani. A fejlettnak mondható alpinfrastruktúra ugyanis nem párosul idegenforgalmi termékekkel. A kistérségi menedzserek jövőbeli feladata, hogy a helyi potenciálok és fejlesztési lehetőségek ismeretében összefogják a fejlesztésben érdekelt vállalkozásokat, a közösen elérhető pályázati források megszerzéséhez.

#### 2.2.4.3. Települések

Az idegenforgalmi centrumok kivételével a települések többségénél nem alakult ki professzionális idegenforgalmi szervezet és hiányoznak a helyi speciális bevételi források. Emellett a centrumok szervezeti rendszere is mutat hiányosságokat, hiszen nem mindenütt tevékenykedik idegenforgalmi referens. Kevés önkormányzat rendelkezik általában is turisztikai referenssel. A turizmusfejlesztési koncepció szerint a 75 válaszadó település közül csupán Csikvándon, Győrött, Kapuváron és Pálin működnek a fenti szakemberek.

A helyi marketingtevékenység ellátásáért felelős Tourinform Iroda Fertődön, Sopronban, Mosonmagyaróváron, Pannonhalmán és Győrött működik.

Általánosságban elmondható, hogy a megye önkormányzatai gyenge tőkeerejüknel fogva nem képesek jelentős szerepet vállalni a turizmus, és az ahhoz szükséges szuprastruktúra fejlesztésében. A nagyobb városok önkormányzatainak helyzete ettől eltér, ugyanis pl. Győr

jelentős mértékben járul hozzá a város fürdőjének rekonstrukciójához, Sopron több százmillió forinttal támogatja a készülő konferenciaközpontot, és Mosonmagyaróvár önkormányzata, ha közvetett formában is, de támogatja a város termálfürdőjének folyamatos fejlesztését.

A megyei turizmusfejlesztési koncepció 2001. évi kérdőíve alapján 75 válaszadó településből a következő települések gyűjtöttek idegenforgalmi adót<sup>1</sup>. A visszaküldött kérdőívekből megállapítható továbbá, hogy a források a legtöbb esetben nem turisztikai céllal kerülnek felhasználásra. Kivételt képez Győr, ahol helyi rendelet alapján teljes egészében, továbbá Lipót, Mosonmagyaróvár, és Nagycenk, ahol részben idegenforgalmi célokra fordítják az állami támogatással kiegészített idegenforgalmi adóbevételeket.

A fentiekből is következik, hogy kevés önkormányzat rendelkezik fejlesztésekre fordítható pénzzel. A kérdőívek alapján a 75 válaszadó település közül a következő 15 település jelezte, hogy rendelkezésére állnak fejlesztésekre fordítható pénzek<sup>2</sup>, és 19 település folytatott turizmus marketing tevékenységet<sup>3</sup>.

Az adott válaszok alapján egyértelmű, hogy a települések nem ismerik mélyrehatóan vendégkörüket, ami pedig a megalapozott marketingmunka elengedhetetlen része lenne. A válaszadó települések közül csupán heten készítettek vendégmegkérdezést.

A kérdőíves megkérdezés alapján kevés település tudott saját magára távolról, a turista szemével nézni, így minden értéknek számított, ami az ott élőknek fontos volt. Gyakorta elfeledkeztek ugyanakkor a ténylegesen fontos vonzerőkről. Azokon a településeken, ahol szakember tevékenykedik, az önarckép realisabb.

A települések nagy része nem érez versenytársat: a kérdőívben a megkérdezettek csupán 25%-a jelölt meg konkurens települést.

A ráfordítás pénzbeli értékét tekintve az önkormányzatok által e célra juttatott összeg kevés: a települések maximum ötmillió forintot költenek évente marketingtevékenységre.

A munkaanyag helyi szinten a győri önkormányzat – mint a JORDES+ program Győr-Moson-Sopron megyei képviselője – példáján keresztül mutatja be az ágazat szervezeti felépítését.

---

<sup>1</sup> az állami támogatással kiegészített idegenforgalmi adó forintösszegei a zárójelekben találhatók: Győr (30,6), Győrújbarát (0,2), Hegykő (8), Kapuvár (0,95), Levél (1), Lipót (1,89), Mosonmagyaróvár (33,9), Nagycenk (2,02), Páli (0,57) és Rábasebes (0,24)

<sup>2</sup> Csér, Enese, Fertőhomok, Győr, Győrújbarát, Halászi, Kapuvár, Lébény, Lipót, Máriakálnok, Mosonmagyaróvár, Mosonszolnok, Páli, Rábasebes, és Vámoszabadi

<sup>3</sup> Börcs, Dunaremete, Enese, Fertőd, Győr, Hegykő, Hédervár, Kapuvár, Kóny, Kunsziget, Levél, Lipót, Máriakálnok, Mecsér, Mosonmagyaróvár, Nagybajcs, Rábasebes, Rábatamási, Táp

A városi önkormányzat jelenleg a polgármester személyében képviselteti magát a Regionális Területfejlesztési Tanácsban. A turizmus alpolgármesteri szinten koordinált, az operatív feladatokat egy fő idegenforgalmi referens látja el. A megyeszékhely legfőbb döntéshozatali szerve a közgyűlés alatt álló Idegenforgalmi Bizottság, melynek tagjai képviselők és úgynevezett külsős gyakorlati szakemberek. A bizottság és a közgyűlés által elfogadott idegenforgalmi fejlesztési program a marketinget, a tájékoztatási rendszer kiépítését, a gyógyturizmust, a konferenciaturizmust, a kerékpáros turizmust és a térségi kapcsolatok ápolását tekinti prioritásnak. A helyi vállalkozások által befizetett idegenforgalmi adó felosztásáról a bizottság foglal állást, illetve dönt. Helyi rendelet alapján ez az összeg csak turisztikai célokra forgatható vissza. A marketingfeladatokat a Győr 2000 Idegenforgalmi Közalapítvány által működtetett Tourinform Iroda látja el. Forrásuk 2003-ban 8 millió Ft volt az idegenforgalmi alap terhére.

A város idegenforgalmi fejlesztéseiről 250 000 Ft-ig<sup>4</sup> az Idegenforgalmi Bizottság dönt, a fenti összeg fölött a bizottság által állásfoglalásban javasolt támogatás elfogadásához a Pénzügyi Bizottság döntését követően közgyűlési határozatra van szükség.

Az Idegenforgalmi Bizottság a Győr 2000 Idegenforgalmi Közalapítvány marketingtevékenységének támogatása mellett a turizmus fejlődése szempontjából fontos egyedi kiadványokat egyaránt támogatja, egyúttal fedezi a Pannon Termál Klaszterben való városi részvétel tagdíját. Kiemelt promóciós eszközök a MIDEF által koordinált kiadványok, a termálfejlesztéssel összefüggő megjelenési lehetőségek, a város image-t kifejező helyi kiadványok, információhordozók. Évenként visszatérő alkalommal támogatja a bizottság a barokk kulturális rendezvényeket, a gasztronómiai programokat pl.: Chéf rendezvény, Győr és Mosonmagyaróvár Régió Szakácsainak Klubja verseny programjai (európai arany, ezüst érmes díjazottak), helyi idegenforgalmi kiállításokat, rendezvényeket, a Mediawave Nemzetközi Vizuális Fesztivált, a horgászturizmussal összefüggésben a Sporthorgászok versenyét. Az egyedi projektek a tájékoztatási rendszerre, a zsinagóga fejlesztésére, az állatkert, mint egyedi attrakció fogadási feltételeinek javítására, a városkép javítására terjedtek ki. Az idegenforgalmi alap jelentős tartalékot képez az idegenforgalmi termékek irányított fejlesztéséhez, értékesítésük ösztönzéséhez. Az ismertetett fejlesztések jelentős térségi, sőt nemzetközi hatókörrel bírnak, illetve azok kiteljesedéséhez kedvező kiindulási alapot jelentenek.

---

<sup>4</sup> mintegy 1000 euró

A területi szervezeti kapcsolatok tekintetében megállapítható, hogy az idegenforgalmi bizottság elnöke és az idegenforgalmi referens tagja az újjászerveződő Megyei Jogú Városok Szövetsége idegenforgalmi munkacsoportjának.

A RIB-ben Győr képviselő nélkül maradt, viszont a marketing igazgatóság tevékenységéről 2003-ig a referens írásos beszámolót kapott utólagos véleményezésre. A Marketing Igazgatóság a RIB elnöke által meghatározott elképzelésekről a Tourinform Irodával előzetesen egyeztetett (pl. vásári megjelenés, kiállításokon való részvétel tekintetében). A jövőbeli Dunántúli Régió szervezeti kapcsolatai és marketingre vonatkozó kooperációja kidolgozás alatt van.

A Győr 2000 Idegenforgalmi Közalapítvány által fenntartott Tourinform Iroda látogatottsága 1999-2002-ig 23 000 főről 66 ezer főre emelkedett. 2000-ben megvalósult az iroda korszerűsítése, melyet a látogatószám dinamikus növekedése tett szükségessé. 2001-ben a Magyar Turizmus Rt. a győri irodát a sopronihoz hasonlóan kiemelkedően magas vendégforgalmú, az információ szolgáltatás terén országos és nemzetközi jelentőségű irodájának minősítette. A Győr 2000 Idegenforgalmi közalapítvány fontos feladata a város turisztikai értékeinek bemutatása a szakmai kiállításokon, emellett sikeres pályázati tevékenységet is folytat. A személyes részvételű kiállítások száma 1999-2002-ig 8-ról 15-re emelkedett. A megyei Tourinform irodákkal rendszeres kooperáció alakult ki, amely a kiállításokon való koordinált megjelenésben nyilvánult meg.

A települési önkormányzatok saját hatáskörben dönthetnek pályázati források, önrészek elkülönítéséről. Közülük Győr, Mosonmagyaróvár és Sopron kondíciói a legmegfelelőbbek. Győr esetében a halmazott idegenforgalmi alap 2004-ben 170 millió Ft-ra tehető.

A települések általános viszonya a megyei, regionális szintű kooperációhoz nem mutat egyöntetű képet. A megyei koncepcióban a 75 válaszadó települési kérdőívből csupán 38 településen jelezték, hogy létezik együttműködés a település és más szervezetek között. Egyedül Hegykőn tüntették fel a Regionális Marketing Igazgatóságot, mint együttműködési partnert, egyébként a települések szinte kizárólag a helyi vállalkozókat, a kistérségek képviselőit, továbbá az egyéb helyi szervezeteket említették együttműködési partnerként. A regionális és megyei szervezetek hiányoznak az együttműködési partnerek halmazából.

A kistérségek és kulcstelepülések jövőbeli feladata tehát a helyi érdekek figyelembe vételével a határ menti projektek generálása.

#### 2.2.4.4. Magánszektor, vállalkozások

A magánszektor gazdasági szerepe Győr-Moson-Sopron megyében – az országos átlagnál intenzívebb gazdasági növekedésnek köszönhetően – különösen erősödik, és a turizmus szuprastruktúrájának kiépítésében játszó szerepe elengedhetetlen.

A megyei idegenforgalmi vállalkozások közül a program legkiemelkedőbb kulcsszereplői a víziturizmus, rekreáció, vendégfogadás-gasztronómia, vadászat, beutaztatás, gyógyturizmus, kerékpáros turizmus terén tevékenykednek.

A magánszektor erősödése maga után vonja a turisztikai beruházások számának növekedését is. A potenciálisan rendelkezésre álló tőke aktiválását az állami szféra serkentheti, melyre példa a Széchenyi Terv, illetve az életbe lépett, az Uniós források felhasználásának keretét biztosító Nemzeti Fejlesztési Terv pályázatai.

A megyei koncepció szerint a megye 173 településéből 67, tehát a települések 38,7%-a rendelkezik kereskedelmi, illetve magán szálláshellyel. A megye 6 városában található a férőhelyek 74,8%-a, továbbá fogadja a vendégek 84%-át, ezen kívül a külföldi vendégek 80,3%-át, a vendégéjszakák 85,1%-át, illetve a külföldi vendégéjszakák 82,3%-át. A városok közül turizmus szempontjából sorrendben a legjelentősebbek Sopron, Győr és Mosonmagyaróvár.

A megye vendéglátóhelyeinek 60%-a a megye 6 városában található. Fertőd (25) vendéglátóhelyeinek számát meghaladja Hegyeshalom (33) és Jánossomorja (32) települések vendéglátóhelyeinek száma, illetve azzal megegyezik Fertőrákos (25) vendéglátóhelyeinek száma<sup>5</sup>.

A helyi kis- és középvállalkozások a térség turizmus fejlesztésének sarokkövét képezik. A JORDES+ program sikerét a vállalkozások kezdeményezései, a projektekben való tevékeny részvételük határozza meg. A magánszféra a települési szaktanácsadókban betöltött tagsága révén, vagy önállóan, mint a beruházások kezdeményezője lép fel. A nagyobb, regionális szintű beruházásokhoz nem elégséges a magánszféra saját tőkéje, azok megvalósítása pályázati forrást, banki támogatást igényel.

---

<sup>5</sup> Viszonylag jelentős vendéglátóhely kapacitással rendelkezik még Fertőszentmiklós (22), Kimle (22), Pannonhalma (22), Öttevény (21), Levél (20), Győrújbarát (19), Beled (18), Hegykő (18), Halászi (17), Rajka (16), Lébény (15), Tét (15), Abda (14), Dunakiliti (14), Gönyű (13), Ásványráró (13), Nagycenk (13), Kóny (13), Kópháza (13), Sarród (13), Szany (13), Nyúl (12), Pér (12), Bezenye (11), Dunasziget (11), Győrszemere (11), Lipót (11), Petőháza (11), Rábapatona (11), Mosonszentmiklós (10), Szil (10).

### **2.3. A legfontosabb tervezett beruházások**

A Győr-Moson-Sopron Megyei Turizmusfejlesztési Koncepció és Program az alábbi átfogó fejlesztésekre, zászlóshajó projektekre tesz javaslatot:

#### Víziturizmus

- Mosonmagyaróvárnál zsilip kialakítása a Mosoni-Dunán, a kishajós átjárhatóság biztosítása érdekében, a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével.

#### Kerékpáros turizmus

- Összefüggő kerékpárúthálózat kialakítása
- Duna-menti kerékpárút kiépítése
- Duna és a Fertő-tó összekapcsolása
- Megye és a Balaton összekapcsolása
- Rába gátján kerékpárútvonal kialakítása
- Minél több kapcsolódási pont kiépítése a megye és az osztrák kerékpárúthálózat között

#### Túrázás és természetjárás

- A Fertő-Hanság Nemzeti Park turisztikai programkínálatának fejlesztése; a környezet szigorú védelmét betartó fenntartható kínálati programskála kialakítása
- Bioszféra rezervátum létrehozása a Sokoró Kistérségben, Győrújbaráton

#### Lovasturizmus

- Fedett lovardák számának növelésével a téli lovaglás lehetőségeinek növelése.

#### Kastélyturizmus

- A fertői Esterházy-kastély felújítása, gazdag programkínálat kialakítása.

#### Épített vonzerőkre épülő turizmus fejlesztése

- A Pannonhalmi Bencés Apátságban a vendégfogadás infrastrukturális feltételeinek javítása, a falu és a környező települések bekapcsolása a turisztikai programkínálatba.

#### Rendezvények fejlesztése

- Liszt Ferenc munkássága köré szerveződő nemzetközi zenei fesztivál létrehozása, osztrák-magyar rendezésben
- Haydn-koncertek összehangolása (Fertőd, Eisenstadt)
- Kőfőjtőbeli rendezvények kombinálása (Fertőrákos és St. Margarethen)
- Hármaskör Határ Néptánc Fesztivál fejlesztése (Rajka)

#### Tematikus útvonalak kialakítása

- Gyümölcsutak kialakítása
- Rába-menti kastélyútvonal kialakítása
- Árpád-kori emlékeket bemutató útvonal kialakítása
- Barokk kulturális útvonal kialakítása

Tematikus parkok kialakítása

- Nagycenken a kastélyt is magában foglaló Széchenyi István témapark kialakítása
- „Vasfüggöny“ témáját feldolgozó tematikus park létrehozása

Gyógy- és termáلتurizmus fejlesztése

- Mosonmagyaróvár és Győr fürdőinek fejlesztése

Üzleti- és konferenciaturizmus fejlesztése

- Soproni konferenciaközpont befejezése és piacra vitele

Győri zsinagóga kulturális és konferencia központtá történő átalakítási munkálatainak befejezése

Gasztronómia és borturizmus fejlesztése

- Soproni borút kialakítása
- Pannonhalma-Sokoró borút kialakítása

Neusiedler See Card bevezetése

## **2.4. JORDES+ határmenti együttműködések jövőbeli céljai**

### ***2.4.1. A szerveződő győri agglomeráció településközi együttműködése***

Tekintettel Győr speciális közlekedés-földrajzi helyzetére, indokolt a szomszédos kistérségekkel való szorosabb kooperáció kialakítása. A megyei idegenforgalmi fejlesztési koncepció megerősítő indoklása szerint Győr egyaránt része a szigetközi, rábaközi, hansági és sokorói tájegységnek, és azok számára húzóerőt képvisel. A szigetközi tájegység, mely felé az Alsó-szigetköz jelent összeköttetést, közvetlen kapcsolatot teremt Szlovákiával, illetve a Csallóközzel. A Rábca-menti kistérség települései (pl. Gönyű) szintén határosak Szlovákiával. A Győr-Pér reptér a hármashatár térség fontos közlekedési és rendezvényszervező centruma. A hatókörzet a Bécs-Budapest tengely gyűjtőpontjában helyezkedik el, amely a Dunántúlon betöltött funkcióját erősíti. A körzet egyik meghatározó generálója lehet a megyei szintű határ-menti kooperációk megvalósításának.

#### **2.4.2. Megyei szintű kooperációk**

Az egyes tájegységek: a Szigetköz–Mosoni-síkság (Győr, Mosonmagyaróvár központokkal), Hanság-Tóköz (Győr, Lébény központokkal), Sopron–Fertő-medence, Soproni-hegység (Sopron, Fertőd központokkal) Répce-sík, Rábaköz (Győr, Csorna központokkal), Pannonhalmi-domság, Sokoró, Északi-Bakony (Győr-Pannonhalma központokkal) a húzó központokon keresztül egyaránt érdekeltek a térségi kapcsolatokra épülő határ menti kooperáció kiterjesztésében.

#### **2.4.3. Általános megyei kooperáció**

- A megyei programajánló továbbfejlesztése
- Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszög image kiadvány elkészítése, speciális térségi arculati elemekkel, megyei reptér feltüntetésével.
- Informatikai fejlesztés, Touch info rendszer kialakítása.
- Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszög tematikus újtaira épülő programajánló elkészítése
- Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszög szakrális értékei kiadvány készítése
- Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszög falusi turizmusa kiadvány készítése
- Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszögre kiterjedő kulturális programok szervezése

#### **2.4.4. Együttműködési javaslatok a Szigetközi tájegységben a Bécs-Pozsony-Győr háromszög területén:**

- Hármasszög határ menti kulturális programok szervezése
- A fenntartható határ menti turizmusfejlesztés feltételeinek kidolgozása, különös tekintettel a Zöld Régió kialakításának igényére.
- Szigetközi kerékpárút kiépítése a Bécs-Győr tengelyvonalon. Tourinformok Duna menti kerékpáros kiadványának elkészítése.
- Vízszintrendezés a Mosoni-Dunán
- Csónakkikötők létesítése
- Dunakilitinél a kishajó beléptetés feltételeinek kialakítása
- Tourinformok közös hármasszög határ menti víziturizmus kiadványának elkészítése
- Hármasszög határ menti természetjáró kiadvány készítése
- Hármasszög határ menti gyógyfürdő katalógus kiadása
- A projektek határ menti kitáblázása

#### **2.4.5. Együttműködési javaslatok a Sopron–Fertő-tó térségben a Bécs-Pozsony-Győr háromszög területén:**

- Határ menti konferenciák, térségi prezentációval
- Határ menti kulturális programok szervezése
- Sopron-Burgenland csatlakozása a hármasszög határ menti programajánlóhoz
- Fertő-tavi határ menti vízi, kerékpáros versenyek szervezése

- Fertő-tavi kerékpárút, kikötőfejlesztés
- Határ menti kerékpárutak építése
- Határ menti kulturális programok szervezése
- Határ menti tematikus park létesítése
- Kastélyok, kőszínházak együttműködése
- A kerékpáros útvonal összeköttetése a Szigetközzel
- Borutak marketingje

#### ***2.4.6. Együttműködési javaslatok a Hanság-Tóköz tájegységben a burgenlandi térség irányába***

- Ökoturizmus, természetjárás, mint speciális kínálat marketingje
- Kerékpárutas összeköttetés Lébényen keresztül a Duna menti kerékpárút felé
- Kerékpárutak fejlesztése Burgenlad felé
- Együttműködési javaslatok a Rábaközben a Bécs-Pozsony-Győr háromszög területén:
- Kikötő fejlesztés a Rábán, csatlakozás a dunai víziúthoz
- Kerékpáros túraútvonal kiépítése és csatlakozása a Duna-menti kerékpárúthoz, Fertő-Hansághoz
- A projektek kitáblázása
- Nemzetközi rendezvények csatlakozása a hármas határ menti programajánlóhoz
- Meglévő speciális kínálatok vadászat, vízisí, néphagyományok marketingje
- Csatlakozás a határ menti gyógyfürdő katalógushoz

#### ***2.4.7. Együttműködési javaslatok a Sokoró térségben a Bécs-Pozsony-Győr háromszög területén:***

- Vallási turizmus Pannonhalma, Győr és a hármas határ mente szakrális értékei kiadvány készítése
- Borutak kialakítása, kitáblázása Győr felől
- Természetjáró útvonalak kialakítása, kitáblázása
- Kerékpáros útvonalak kiépítése, kitáblázása a Balaton és a Rábaköz felé
- Speciális kínálat, pl. gyümölcsút, biokészítmények fejlesztése, marketingje
- Speciális kínálat, folklór marketingje

#### ***2.4.8. Mellékletek:***

##### ***2.4.8.1. Felhasznált irodalom a turizmus munkarészhez:***

*Térségi területfejlesztési és idegenforgalmi koncepciók*

*Megyei és regionális dokumentumok:*

- A Sopron-Kőszeghegyaljai üdülőkörzet turizmusának fejlesztési koncepciója, dr. Lengyel Márton,
- Győr-Moson-Sopron Megye területfejlesztési koncepciója, 1995
- Magyarország Nyugati Határ Menti Régiójának Komplex területfejlesztési koncepciója (Phare CBC), 1998

- Győr-Moson-Sopron Megye területfejlesztési programja, egyeztetési változat, MTA RKK NYUTI, 2000
- Nyugat-dunántúli Régió turisztikai koncepciója és fejlesztési programja, Horwath Consulting és Szemrédi Turizmus Tanácsadó Konzorciuma, 2000
- A Nyugat-dunántúli Régió területfejlesztési programja, Phare CBC, 2000
- Nyugat-dunántúli Régió Termálvízkincsének Komplex turisztikai fejlesztési programja, Horwath Consulting, 2000
- Horvath és Szemrédi T.T. Konzorcium (2001): Győr-Moson-Sopron megyei turizmusfejlesztési koncepció és program. Győr 187 p.

*Kistérségi idegenforgalmi és területfejlesztési koncepciók:*

- Rábatorok Településeinek Térségfejlesztési Társulása területfejlesztési koncepciója 1995.
- Szigetközi Önkormányzatok Szövetsége, Stratégiai Irányok és Akciók, MTA RKK NYUTI, 1996
- Győr és vonzáskörzetének turizmusfejlesztési koncepciója, Horwath Consulting, Szemrédi Turizmus Tanácsadó, Professzor Kft., 1996
- Rábatorok Településeinek Térségfejlesztési Társulása idegenforgalmi koncepció, Szörényiné Kukorelli Irén, 1997
- Kis-Rábamenti Önkormányzatok Térségfejlesztési Társulása, térségfejlesztési koncepció, MTA RKK, 1998
- Nyugati Kapu Térségfejlesztési Társulás, turisztikai koncepció, 1998
- Alsó-Szigetközi Önkormányzatok Térségfejlesztési Társulása, területfejlesztési koncepció, MTA RKK, 2000
- Bakonyér Térségi Önkormányzati Társulás, Kistérségi Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Program 2000 és 2006 között, Kam-Kord Kht., 2000
- Felső-Dunamenti Önkormányzatok Térségfejlesztési és Tájrehabilitációs Társulása, Komplex Térségi Koncepció, Napkapu Bt., 2000
- A Pannonhalma–Sokoró kistérség komplex térségfejlesztési koncepciója 2001.
- Alsó-szigetközi turizmusfejlesztési koncepció és marketingprogram 2001.
- Pannonhalmi Főapátság Világöröksége Turisztikai Hasznosítási Terv, Pannonhalma Konzorcium DHV – INN-SIDE, 1998

*Egyéb specifikus irodalom:*

- Darabos F. (1997): A Fertő menti települések idegenforgalma. In: A térségfejlesztés társadalmi, gazdasági feltételei a Fertő menti Térségfejlesztési Társulás településeiben. MTA RKK NYUTI Közleményei 64. sz. Győr, pp. 77-92.
- Darabos F. (1997): A Rábaköz-Tóköz-Hanság mente Térségfejlesztési Társulás turizmusának fejlesztési irányai. In: A térségfejlesztés komplex feltételei a Rábaköz településeiben. 2. kötet MTA RKK NYUTI Közleményei 63. sz. Győr, pp. 113-136.
- Darabos F. (2000): Osztrák célcsoportok beutaztatásán alapuló turizmusstratégia Győri példa alapján. In: Szónokiné A. (szerk.): Határok és régiók. JATE Press, Szeged, pp. 283-291.
- Darabos F. (2001): A turizmus alakulása Győrben. Magyar Közigazgatás, LI. évf. 2. sz. pp. 106-113.

- Darabos F. (2001): A Nyugat-dunántúli régió idegenforgalmi jelentősége és a gyógyturizmus fejlesztésének lehetőségei. Falu város régió, 4. sz. pp. 18-20.
- Darabos F. (2001): Győr és vonzáskörzete idegenforgalmi kapcsolatai a Nyugat-dunántúli régióban. Falu város régió, 5. sz. pp. 13-17.
- Darabos F. (2002): Szabadidőcentrumok létesítésének lehetőségei a szigetközi üdülőkörzetben. Magyar Közigazgatás, LII. évf. 3. sz. pp. 169-179.
- Darabos F. (2002): Győr és térsége turizmusának helyzete és fejlesztési lehetőségei a Nyugat-dunántúli Idegenforgalmi Régióban PTE TTK, Pécs.
- Darabos F. (2003): Győr és térsége idegenforgalmi fejlesztési programja 2003-2006. Győr Megyei Jogú Város Önkormányzat, Győr.

#### 2.4.8.2. Érdekelte operatív és szakmai szervezetek a turizmusfejlesztésben és kompetenciák

##### *Országos szervezetek:*

- Magyar Turizmus Rt.–*Marketing, tanácsadás*
- Tourinform Irodahálózat: /Lokális Irodák: Fertőd, Győr, Mosonmagyaróvár, Pannonhalma, Sopron/–*Marketing*

##### *Regionális szervezetek:*

- Nyugat-Dunántúli Regionális Idegenforgalmi Bizottság (RIB)
- Nyugat-Dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság (RMI)
- Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács és a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség–*Pályázati források, koordináció tanácsadás*
- Pannon Termál Klaszter (PTK)–*Wellness, gyógyturizmus*
- PannonPedál Egyesület–*Kerékpáros turizmus*
- Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság–*Vízuturizmus-partfejlesztés*
- Fertő-Hanság Nemzeti Park–*Ökoturizmus*

##### *Megyei szervezetek:*

- Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat és Hivatala–*Pályázati források, koordináció tanácsadás*
- Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács és munkaszervezete–*Pályázati források, koordináció, tanácsadás*
- Megyei Idegenforgalmi Egyeztető Fórum (MIDEF)–*Koordináció, érdekképviselés*
- Vendégházak Egyesülete–*Vendéglátás, érdekképviselés*
- Bartók Béla Megyei Művelődési Központ–*Kulturális turizmus*
- Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány–*Tanácsadás*

##### *Helyi/Lokális szervezetek:*

- Kistérségi szereplők:
  - Győr és Mosonmagyaróvár Régió Szakácsainak Klubja–*Gasztronómia*
  - Fertőtáj Világörökség–*Kulturális turizmus*
  - Sokoró Ökológiai Park Alapítvány–*Ökoturizmus*
- Civil szakmai szervezetek
  - Szigetközi Falusi Turizmus Egyesület–*Vendéglátás, érdekképviselés*
  - Kapuvár-Fertőd Turisztikai Egyesület–*Vendéglátás, érdekképviselés*

- Mosonmagyaróvár és környéke Turisztikai Egyesület–*Vendéglátás, érdekképviselés*

Pisztráng Kör Egyesület Mosonmagyaróvár–*Víztúra szervezés*

Győr és Mosonmagyaróvár Régió Szakácsainak Klubja–*Gasztronómia*

Egyéb szervezetek:

Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola: Turizmus kiegészítő képzés

Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet: ökoturizmus, tanulmánykészítés

–

*Települési szereplők:*

- Esterházy-kastély–*Kulturális turizmus*
- Pannonhalma Bencés Apátság–*Kulturális turizmus*
- Pisztrángkör Egyesület Mosonmagyaróvár–*Vízturizmus*
- Viziboglárka Egyesület Mosonmagyaróvár–*Vízturizmus*
- Mediawave Nemzetközi Vizuális Művészeti Alapítvány–*Kulturális turizmus*
- Győri Rendezvény és Fesztiválszervező Iroda–*Kulturális turizmus*

Magán szereplők, vállalkozások:

Megyei szervezetek:

- Kisalföld Volán Rt.–*Utazásszervezés*
- Ursula Tours Utazási Iroda–*Utazásszervezés*
- IP Tours Utazási Iroda–*Utazásszervezés*
- Kisalföldi Erdőgazdaság Rt.– *Vadásztatás, Erdei iskola, Utak fenntartása*

Lokális szervezetek:

- Péri Reptér Rt.–*Légi közlekedés*
- Helyi termálfürdők üzemeltetői: *Gyógyturizmus, Wellness, Vendéglátás*
  - Győr (Rába Quelle Kft.);
  - Mosonmagyaróvár (Flexum Rt.; Thermal Hotel);
  - Csorna (Csorna Város Önkormányzata);

- Kapuvár (Kapuvári Strand és Termálfürdő, Termál Fürdő és Hotel);
- Sopron-Balf (Soproni Állami Szanatórium Gyógyfürdő Kórház; Gyógy-kastélyszálló);
- Lipót (Lipóti Termálfürdő; Hotel Orchidea)
- Győr–Ikrény Vízisí kábelpálya (Ékes Kft.)–*Aktív turizmus*
- Sokoró Fogadó Sokorópátka–*Vendéglátás*
- Aranyhalász Kemping Dunakiliti–*Vendéglátás, vizitúraszervezés*
- Sobor Szent Hubertus Hotel–*Vadászturizmus, vendéglátás*